

RAPORT
DE PROGRES PRIVIND REALIZAREA PLANULUI DE ACȚIUNI PENTRU
IMPLEMENTAREA STRATEGIEI DE DEZVOLTARE A SISTEMULUI DE SĂNĂTATE ÎN
PERIOADA 2008-2017, ANUL 2009

Secțiunea 1. Îmbunătățirea dirijării sistemului de sănătate în vederea asigurării condițiilor necesare implementării obiectivelor trasate în Politica Națională de Sănătate

1. 1. Îmbunătățirea capacității Ministerului Sănătății de elaborare și implementare a politicilor de sănătate și planificare strategică

În anul 2009 a fost elaborat noul Regulament privind organizarea și funcționarea Ministerului Sănătății, structurii și efectivului-limită ale aparatului central al acestuia (Hotărârea de Guvern nr. 777 din 27 noiembrie 2009), care inclusiv stabilește crearea Serviciului de Audit Intern. Carta de audit intern a fost aprobată prin ordinul MS nr. 494 din 15 decembrie 2009 cu privire la Serviciul de audit intern al Ministerului Sănătății.

Pe parcursul anului 2009, în scopul fortificării capacităților funcționarilor din cadrul Ministerului sănătății precum și din cadrul instituțiilor subordonate, au fost realizate următoarele activități: 2 funcționari au fost încadrați la studii de masterat în cadrul Academiei de Administrare Publică; 20 funcționari au beneficiat de cursuri de studiere a limbilor franceză și engleză; a avut loc participarea la atelierul de lucru cu genericul „Conturile naționale de sănătate” a grupului de lucru pentru elaborarea CNS din cadrul Centrului Național de Management în Sănătate; au fost organizate cursuri de instruire/vizita de studiu pentru 8 persoane, membrii comitetului de monitorizare a implementării CNS în Ljubljana, Slovenia la invitația Oficiului de statistică din Slovenia; a fost instruită 1 persoană din cadrul Direcției economie, finanțe, evidență contabilă și gestiune în domeniul procurărilor după cerințele și ghidul de procurări a Băncii Mondiale în Turin, Italia; au fost instruite 2 persoane în domeniul eficienței sistemului de finanțare a serviciilor de sănătate în contextul crizei economice globale în Avignon, Franța; a fost organizată o masa rotundă cu participarea tuturor factorilor implicați la subiectul extinderii cuprinderii cu asigurări medicale a populației.

1.2. Fortificarea capacității autorităților sanitare de monitorizare și evaluare a sistemului de sănătate

În anul 2009 a fost definit setul standard de date în sănătate care urmează să fie colectate de Ministrul sănătății și completată lista indicatorii sistemului de sănătate.

În contextul elaborării și instituționalizării Conturilor Naționale de Sănătate(CNS), în anul 2009 secția „Conturi Naționale în Sănătate” a Centrului Național de Management în Sănătate a realizat mai multe activități: a fost definită lista instituțiilor medicale - conform Ghidului de Elaborare a Conturilor Naționale în Sănătate (OMS 2003) HP - (prestatorii serviciilor medicale), atât subordonate Ministerului Sănătății cât și altor Ministere și Departamente; a fost completată lista HP - urilor oferită de Biroul Național de Statistică cu lista HP - urilor oferită de către Departamentul de Statistică a Centrului Național de Management în Sănătate; a fost completată lista finală a instituțiilor, care prestează servicii medicale cu: IDNO - codul personal de identificare, codul fiscal, CAEM - tipul de activitate, CUIÎO - cod de identificare atribuit și folosit în baza de date al Biroului National de Statistica, forma de proprietate.

Armonizarea pe etape a arhitecturii, a platformelor tehnologice și a standardelor Sistemului Informațional Medical Integrat în anul 2009 au fost implementată prin mai multe acțiuni. Au fost elaborate 11 standarde în domeniul tehnologiilor informaționale în sectorul sănătății. A fost elaborat Regulamentul Serviciului de Informatică de Statistică Medicală.

Au fost realizate activități de fortificare a Sistemului Informațional Medical Integrat. Astfel,

pentru elaborarea Sistemului informațional „Resurse umane” în sistemul de sănătate a fost elaborată concepția și identificate sursa de finanțare pentru crearea bazei de date a angajaților din sistem (Organizația Internațională a Migrației). Au fost elaborate concepțiile și elaborate proiectele de Hotărâre de Guvern ale SIA Asistența medicală primară, SIA Asistența medicală spitalicească, SIA „Centrul de e-Sănătate”, SIA TELEMEDICINA.MD, inclusiv pentru SIA Asistența medicală primară, SIA Asistența medicală spitalicească, SIA „Centrul de e-Sănătate” a fost inițiată elaborarea documentației tehnice. Este la etapă finală implementarea aplicației Centrul de Transfuzie a Sîngelui Manager pentru SIA „Serviciul de Sînge” și a fost creată infrastructura telecomunicațională închisă și securizată pentru Serviciul de Sînge. Toate secțiunile de transfuzie a sîngelui sunt parte a SIA „Serviciul de sînge”. În cooperare cu Programul Preliminar de Țară „Provocările Mileniului” au fost lansate paginile web ale 143 de instituții medico-sanitare publice. Au fost implementate și este în funcțiune SIA „Achizițiile publice de medicamente”. A fost finalizat Caietul de sarcini pentru crearea Sistemului Informațional Automatizat al spitalului de tuberculoză Vorniceni. A continuat implementarea Sistemului Informațional de Monitorizare și Evaluare SIDA, iar SIA „Sistemul perfecționat de supraveghere epidemiologică a gripei aviare și altor maladii infecțioase” este la etapa de dare în exploatare.

1.4.Consolidarea parteneriatului intersectorial în luarea deciziilor de sănătate

Cu suportul proiectului "Servicii de Sănătate și Asistență Socială", finanțat de Banca Mondială în contextul elaborării opțiunilor de dezvoltare a parteneriatului public-privat în domeniul sănătății și a prestării de servicii medicale private a fost elaborată **Strategia pentru eliminarea barierelor în furnizarea de servicii private de sănătate și operarea integrată a serviciilor publice și private în Republica Moldova**, în cadrul căreia a fost evaluată situația existentă legată de furnizarea serviciilor private de sănătate în Republica Moldova și a posibilității de realizare a PPP în sănătate, identificate principalele riscuri și oportunități legate de dezvoltarea sistemului privat și a PPP, bariere și definirea principalelor concepte legate de PPP în sănătate, identificată lista de potențiale tranzacții și definirea graficului de implementare în timp a acestora. Ministerul Sănătății a înaintat Guvernului Republicii Moldova propuneri de modificare a legislației în vigoare, astfel încât furnizorii privați să își poată desfășura activitatea în condiții similare cu cei publici. Corporația Financiară Internațională a propus semnarea unui acord pentru asistența tehnică în realizarea a două proiecte de PPP.

Pentru a consolida relații de colaborare dintre Ministerul Sănătății și agențiile internaționale a fost revigorată activitatea Consiliul sectorial de sănătate în domeniul asistenței externe. Astfel, la 11 decembrie 2009 a avut loc ședința Consiliului, scopul căreia a fost facilitarea comunicării și participării tuturor părților interesate în procesul de luare a deciziilor privind planificarea, coordonarea, monitorizarea și evaluarea asistenței externe acordată Republicii Moldova. În cadrul ședinței, agențiile internaționale au fost informate despre prioritățile în domeniul sănătății publice stabilite în Programul Guvernului „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” 2009-2013, despre noua organigramă a Ministerului Sănătății și despre prioritățile acestuia pentru anul 2010.

1.5.Implicarea efectivă a populației, societății civile și profesionale în luarea deciziilor de sănătate

Ministerul Sănătății deține și gestionează baza de date a organizațiilor neguvernamentale care activează în domeniul sănătății. Pentru a consolida relațiile de parteneriat dintre societatea civilă prin Hotărârea de Guvern nr. 777 din 27 noiembrie 2009 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Ministerului Sănătății, structurii și efectivului-limită ale aparatului central al acestuia a fost creat Serviciul parteneriat intersectorial, comunicare și colaborare cu societatea civilă. Conform Legii nr. 239 din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional proiectele de acte normative sunt elaborate cu participarea societatea civilă, pentru discuție sunt plasate pe pagina web a Ministerului Sănătății.

1.6. Alinierea legislației naționale în domeniul sănătății la standardele europene

În vederea evaluării cadrului legislativ în domeniul sănătății, Ministerul sănătății a recrutat cu suportul proiectului "Servicii de Sănătate și Asistență Socială", finanțat de Banca Mondială, un consultant local în vederea evaluării legislației naționale în domeniul ocrotirii sănătății în scopul identificării necesităților de armonizare a acesteia cu *acquis-ul* comunitar. Consultantul va elabora și prezenta un plan de acțiuni și recomandări/propuneri privind elaborarea, modificarea sau perfecționarea actelor legislative în domeniul ocrotirii sănătății în scopul alierii la *acquis-ul* comunitar, inclusiv ajustării acesteia în conformitate cu alte acte legislative naționale aprobate recent.

Secțiunea 2. Îmbunătățirea finanțării și a mecanismelor de plată pentru serviciile de sănătate

2.1. Îmbunătățirea finanțării sistemului de sănătate

În anul 2009 de Compania națională de asigurări în medicină au fost înfăptuite mai multe acțiuni administrative care au permis majorarea acumulărilor la fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală, în special a primelor de asigurare obligatorii de la 36.836,6 mii de lei în anul 2008 la 38.466,1 mii de lei în anul 2009. Aceste acțiuni au fost: întocmite și expediate preavize de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă de către unele categorii de plătitori, și anume avocații, notarii privați și întreprinzători individuali recent înregistrați; întocmite scrisori către agenții economici cu cele mai mari restanțe la FAOAM despre necesitatea achitării acestora.

Cu suportul unui grup de consultanță din cadrul OMS la data de 24 noiembrie și 15 decembrie 2009 au fost organizate ateliere de lucru, unde au fost înaintate propuneri de extindere a acoperirii populației cu asigurări obligatorii de sănătate. O parte din recomandările respective deja au fost incluse în documentele de politici elaborate de către MS în contextul implementării Programului de activitate al Guvernului pentru anii 2009-2011. Astfel, prin Legea nr. 108 din 17.12.2009 au fost operate modificări în art. 5 din Legea nr. 1585 din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, care au stabilit că, în cazul persoanelor neasigurate, cheltuielile pentru asistența medicală urgentă prespitalicească, pentru asistența medicală primară, precum și pentru asistență medicală specializată de ambulator și spitalicească în cazul maladiilor social-condiționate cu impact major asupra sănătății publice sunt efectuate din contul mijloacelor fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, conform listei stabilite de Ministerul Sănătății.

În scopul extinderii pachetului de servicii medicale și completării fondurilor necesare pentru acoperirea acestuia, prin Legea nr. 263 din 11 decembrie 2008 a FAOAM pentru anul 2009 prima de asigurare obligatorie de asistență medicală calculată în mărime procentuală a fost stabilită în proporție de 7%, cu un punct procentual mai mult comparativ cu anul 2008.

Pe parcursul anului 2009 au fost organizate campanii de informare și promovare prin care au fost întreprinse următoarele măsuri: informarea populației privind beneficierea de reducere a primei de asigurare cu 50%, la achitarea sumei primei prevăzute în perioada 1 ianuarie - 31 martie 2009; afișarea panourilor informative în cadrul IMS, precum și periodic prin intermediul mijloacelor de informare (presă, radio, televiziune) despre specificul AOAM, volumul asistenței medicale acordate, drepturile și obligațiile persoanelor asigurate; acordarea explicațiilor instituțiilor medico-sanitare contractate și populației privitor la acordarea serviciilor medicale în condițiile AOAM și cerințelor de bază ale Programului unic; afișarea avizelor privind posibilitatea de beneficiere de către persoanele asigurate de un spectru larg de servicii medicale în cadrul AOAM; în procesul de realizare a polițelor de asigurare obligatorie de asistență medicală persoanelor fizice au fost informate despre importanța obținerii poliței de asigurare, despre responsabilitatea persoanei fizice în cazul neachitării primelor de asigurare în termenii preconizați.

2.2. Îmbunătățirea mecanismelor de plată și contractare a serviciilor

Pe parcursul anului 2009 în conformitate cu prevederile Normelor metodologice de aplicare în anul 2009 a Programului unic al asigurării obligatorii de asistență medicală, aprobate prin Ordinul

comun al MS și CNAM nr.473/213-A din 10.12.2008, pentru estimarea sumelor alocate „per capita” în cadrul asistenței medicale primare s-a trecut treptat de la finanțarea pentru numărul estimativ de persoane la finanțarea pentru numărul de persoane înregistrate în Baza de date „Registrul persoanelor luate la evidență în instituțiile medico-sanitare ce prestează asistență medicală primară în cadrul sistemului de asigurare obligatorie de asistență medicală”, conform prevederilor Ordinului Ministerului Sănătății și Companiei Naționale de Asigurări în Medicină nr.316/138-A din 04.08.2008.

Trecerea treptată de la finanțarea după numărul estimativ de persoane la finanțarea după numărul de persoane înregistrate în Baza de date este efectuată în felul următor: 1. Sumele anuale destinate finanțării „per capita” pentru persoanele asigurate și neasigurate se divizează în 4 părți egale, ele devenind sume trimestriale destinate finanțării „per capita”. 2. Pentru trimestru I - suma trimestrială destinată finanțării „per capita” se distribuie conform numărului populației estimative. 3. Pentru trimestru II - 75 % din suma trimestrială destinată finanțării „per capita” se distribuie conform numărului populației estimative, iar 25% conform Bazei de date. 4. Pentru trimestru III - 50 % din suma trimestrială destinată finanțării „per capita” se distribuie conform numărului populației estimative, iar 50% conform Bazei de date. 5. Pentru trimestru IV - 25 % din suma trimestrială destinată finanțării „per capita” se distribuie conform numărului populației estimative, iar 75% conform Bazei de date.

La fel, CNAM a prezentat MS propuneri concrete privind elaborarea și perfecționarea mecanismelor de plată a serviciilor contractate în urma evaluării volumului și calității serviciilor medicale prestate de instituțiile medicale, în baza contractelor cu CNAM. Astfel, în anul 2009 a fost modificat mecanismul de nevalidare a serviciilor medicale.

Ministerul Sănătății în colaborare cu CNAM a elaborat Normele metodologice de aplicare în anul 2009 a Programului unic al asigurării obligatorii de asistență medicală (elaborarea indicatorilor de performanță în cadrul asistenței medicale urgente prespitalicești, asistenței medicale primare, asistenței medicilor specialiști de profil, asistenței medicale stomatologice). A fost elaborat și aprobat Regulamentul privind validarea indicatorilor de performanță (Ordinul comun al MS și CNAM N» 92/55-A din 09.04.2009). Au fost elaborate și aprobate de Ministerul Sănătății, CNAM și Sindicatul "Sănătatea" Normele metodologice cu privire la formarea devizului de venituri și cheltuieli (business-plan) și gestionarea surselor financiare de instituțiile medico-sanitare publice încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală. De asemenea, prin ordinul Ministerului Sănătății nr.9 din 17.01.2009 a fost aprobat Regulamentul privind modul de formare și direcțiile de utilizare a rezervelor instituțiilor medico-sanitare publice.

Pe parcursul anului 2009, CNAM, în paralel cu evaluarea volumului și calității serviciilor medicale acordate de instituțiile medico-sanitare încadrate în AOAM, a evaluat și utilizarea resurselor financiare alocate din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală, monitorizând utilizarea lor cu înlăturarea încălcărilor admise și instruind persoanele implicate în gestionarea acestora.

În scopul **eficientizării utilizării resurselor financiare și sporirii calității serviciilor medicale** a fost inițiată procedura de recrutare a unei companii internaționale de consultanță, care va acorda asistență tehnică Ministerului Sănătății și Companiei Naționale de Asigurări în Medicină în vederea îmbunătățirii mecanismului de plată a prestatorilor, bazat pe caz-mixt, cu ajustarea metodologiei costurilor acestora. Concomitent, au fost elaborate și vor fi propuse recomandări privind îmbunătățirea conținutului contractului și a procesului de contractare, bazate pe performanțe și rezultate.

Prin Ordinul comun al Ministerului Sănătății și Companiei Naționale de Asigurări în Medicină nr. 522/207-A din 24.12.2009 privind aprobarea Normelor metodologice de aplicare în anul 2010 a Programului unic al asigurării obligatorii de asistență medicală a fost stabilită modalitatea de plată și criteriile privind contractarea prestatorilor de servicii medicale pe următoarele tipuri de asistență medicală: asistență medicală urgentă prespitalicească; asistență medicală primară; asistență medicală specializată de ambulator; asistență medicală spitalicească; servicii medicale de înaltă performanță;

îngrijiri medicale la domiciliu. Pentru contractarea serviciilor medicale au fost aprobate următoarele metode de plată a prestatorilor de servicii medicale: per capita; per serviciu; per caz tratat; per vizită (în „cazul asistat” de îngrijiri medicale la domiciliu); buget global; plata retrospectivă per serviciu în limitele bugetului contactat; bonificația pentru indicatorii de performanță.

http://www.ms.gov.md/files/5266-Anexa_Norme_PU_201.0_final%2520pentru%2520semnat.pdf

2.3. Sporirea echității și transparenței în alocarea resurselor și protecției financiare a cetățenilor

Conform obiectivelor Strategiei de dezvoltare a sistemului de sănătate menționăm că Legea Fondurilor AOAM pe anul 2009 nr. 263-XVI din 11.12.2008 stabilește cuantumul alocărilor din fondul de bază pentru asistența medicală primară în proporție de 31,1%. Tendința menținerii ponderii de 30% din fondul de bază pentru asistența medicală primară este prevăzută și în Legea Fondurilor AOAM pe anul 2010 nr.128-XVIII din 23.12.2009. Pentru anul 2009 suma alocațiilor pentru medicamente parțial sau total compensate a alcătuit 80.600,0 mii lei, ceea ce constituie o majorare cu 33,4 % față de anul 2008. Lista medicamentelor compensate integral și parțial din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală a inclus un spectru mai larg de medicamente, care au contribuit la ameliorarea accesului persoanelor asigurate la asistență medicală (de la 9 denumiri comune internaționale (DCI) în anul 2005 pînă la 53 DCI - în anul 2009). A fost majorat și spectrul preparatelor folosite în tratamentul de ambulator, staționar de zi și la domiciliu.

Pentru a stabili ponderea cheltuielilor indirecte în totalul cheltuielilor de sănătate începînd cu anul 2008 Biroul Național de Statistică a inclus în studiul cheltuielilor gospodăriilor casnice întrebări ce permit cuantificarea acestora.

Secțiunea 3. Organizarea și prestarea serviciilor de sănătate, inclusiv în formă electronică, adecvate cerințelor și ajustate la necesitățile populației

3.1. Promovarea asistenței medicale integrate și asigurarea continuității serviciilor medicale pentru soluționarea problemelor de sănătate ale populației

Pentru fortificarea capacităților angajaților din sistemul de sănătate cu suportul proiectului Băncii Mondiale "Servicii de Sănătate și Asistență Socială" au fost evaluate programele existente de instruire a medicilor de familie, conducătorilor instituțiilor AMP și asistentelor medicale, iar în luna decembrie 2009, în comun cu cadrul profesoral-didactic a catedrei medicină de familie a USMF "Nicolae Testemițanu" și a Colegiului Național de Medicină și Farmacie a fost prezentat un nou curriculumul în domeniu.

A fost propusă și realizată următoarea structură de portofoliu pentru programul educațional integrat pentru medicina de familie:

- A. Programului de Educație Universitară, pentru studenți
- B. Programul de Rezidențial pentru medici
- C. Programul de Instruire Medicală Continuuă, care cuprinde următoarele cursuri:
  1. Cunoștințe, aptitudini și practici clinice esențiale în medicina de familie (curs: "Esențial", pentru medici)
  2. Probleme electivă în practica medicului de familie (curs: "Electiv", pentru medici)
  3. Programul de instruire continuă a asistenților medicali de familie
  4. Managementul instituției de medicină de familie (pentru manageri)

În baza curriculumului revizuite, proiectul UE-TACIS „Fortificarea Asistenței Medicale Primare în Moldova” va efectua instruirea colaboratorilor medicali din domeniul AMP. În cadrul proiectului au fost pregătiți deja 52 de formatori. Astfel, pînă la 31 decembrie 2009 au fost instruiți 127 de medici de familie, 153 de asistente medicale ale medicului de familie și 44 de coordonatori de Centre de Sănătate în domeniul managementului practicii medicinii de familie.

Asistența spitalicească și specializată de ambulator este veriga principală în asigurarea serviciilor medicale de calitate populației. În scopul asigurării unei organizări raționale și

optimizării infrastructurii asistenței medicale spitalicești a fost aprobat Nomenclatorul instituțiilor medico-sanitare spitalicești¹.

Întru consolidarea capacității și optimizarea serviciilor medicale prestate în acest spital în cadrul proiectului "Servicii de Sănătate și Asistență Socială", finanțat de Banca Mondială, au fost realizate următoarele activități: finalizarea studiului de fezabilitate a **Spitalului Clinic Republican** care a stabilit (i) noile structuri funcționale ale Spitalului Clinic Republican, în cadrul sectorului spitalicesc; (ii) necesitățile, gradul de echipare medicală și posibilitățile instalării noului echipament; (iii) necesarul de resurse umane pe categorii de profesii; (iv) necesitățile și costurile pentru fiecare etapă de renovare a spitalului.

Planificarea asistenței medicale spitalicești necesită a fi realizată prin prisma strategiilor moderne de regionalizare a acesteia, în scopul gestionării efective a viitoarelor investiții în sectorul spitalicesc, care reprezintă și o condiție impusă de donatorii internaționali. Iar aprobarea și implementarea unei strategii argumentate de regionalizare a serviciului spitalicesc va ghida optimizarea serviciului de asistență medicală spitalicească, prin alocarea argumentată a resurselor la nivelul fiecărui spital în scopul modernizării spitalelor și garantării unei accesibilități înalte a populației la servicii medicale specializate calitative, sigure și cost-eficiente. Conform contractului cu compania de consultanță Top Consult din Germania din mai 2008, extins prin 2 amendamente privind modificarea clauzei, care prevede durata de realizare a serviciilor - de la 6 luni la 16 luni, apoi de la 16 la 20 luni, **Planul Național General al Spitalelor** urma a fi finalizat până la sfârșitul lunii decembrie 2009, dar care nu a fost realizat.

Este în proces efectuarea **Studiului de fezabilitate al Institutului Oncologic**, în cadrul căruia au fost analizate posibilele scenarii pentru prestarea continuă a serviciilor oncologice înalt-specializate cât și contextual de infrastructură pentru acestea. Studiul va informa și va ghida procesul de planificare strategică și luarea deciziilor privind viitoarele investiții de capital în dezvoltarea infrastructurii existente sau construcția noilor clădiri a spitalului pentru a optimiza prestarea de servicii. Se presupune, că studiul și procesul de planificare strategică ulterior vor constitui baza noului plan pentru dezvoltarea și asigurarea cu asistență oncologică pentru întreaga țară.

Pentru consolidarea asistenței medicale de urgență și dezvoltarea serviciilor paramedicale au fost efectuate lucrări de reparație capitală și curentă ale subdiviziunilor Serviciului de Asistență Medicală Urgentă în valoare totală de 2.688.988,0 lei. în IMSP Stația municipală Chișinău de Asistență Medicală Urgentă au fost reparați capital sediul Substației AMU Centru și Botanica în valoare de 1.071.774,5 lei. în IMSP Stația Zonală de Asistență Medicală Urgentă Centru continuă repararea Substațiilor de Asistență Medicală Urgentă. Au fost finalizate lucrările de reparație începute în anul 2008 a Substațiilor de Asistență Medicală Urgentă Ungheni și Ștefan Vodă. Au fost efectuate lucrări de reparație curentă a edificiilor Stației Zonale de Asistență Medicală Urgentă Nord: substațiile de Asistență Medicală Urgentă Bălți, Edineț (inclusiv proiectare), Fălești (Risipeni), Lipcani în sumă de 993.483,0 lei. IMSP Stația Zonală de Asistență Medicală Urgentă Sud a valorificat în anul 2009 suma de 278.485,0 lei pentru efectuarea reparațiilor capitale și curente a Substațiilor de Asistență Medicală Urgentă Cahul (12.140 lei), Cantemir (79.270 lei), Taraclia (28.722 lei) Colibaș (reparația capitală a acoperișului - 158.352,0 lei etc). IMSP Stația Zonală de Asistență Medicală Urgentă UTA Găgăuzia a valorificat în anul 2009 suma de 345.256,0 lei pentru efectuarea reparațiilor capitale și curente ale edificiilor sediilor subdiviziunilor subordonate și amenajarea teritoriilor.

Pentru procurarea transportului sanitar de Stațiile Zonale de Asistență Medicală Urgentă nominalizate a fost utilizată suma de 9.651.500,0 lei (SZAMU Centru - 4.450.000 lei; SZAMU Nord - 3.600.000 lei; SZAMU Sud - 1.022.725 lei; SZAMU UTA Găgăuzia - 578.775,0 lei). Achiziționarea transportului a fost efectuată în conformitate cu prevederile legislației în vigoare, prin intermediul Bursei Universale de Mărfuri cu desemnarea câștigătorilor și încheierea contractelor de achiziționare.

---

¹ Ordinul Ministerului Sănătății nr. 133 din 27.03.2008 „Cu privire la aprobarea Nomenclatorului instituțiilor medico-sanitare spitalicești”

Ca rezultat, au fost procurate 45 unități de transport (SZAMU Centru - 20; SZAMU Nord - 18; SZAMU Sud - 4; SZAMU UTA Găgăuzia- 3). Unitățile de transport achiziționate sînt asamblate special pentru exploatarea acestora în cadrul serviciului de urgență (girofar-sirenă, salon completat cu curele speciale pentru fixarea brancardei).

3.2. Dezvoltarea domeniilor prioritare ale sistemului de sănătate cu impact asupra sănătății publice și de importanță strategică

Ținînd cont de evoluția infecției virale de tip A(H1N1) în țările vecine și pe plan mondial, Ministerul Sănătății a remis solicitări organismelor internaționale și ambasadelor acreditate în Republica Moldova, cu rugămintea de a acorda asistență în asigurarea cu vaccin contra virusului gripal A(H1N1).

Ca rezultat, începînd cu 16 decembrie 2009, în instituțiile medico-sanitare publice din republică a început campania de vaccinare contra gripei A(H1N1), din primul lot de 150 mii de doze de vaccin, recepționat în calitate de donație de la Guvernul României. La începutul anului 2010 Republica Moldova a mai recepționat alte 350 mii de doze de vaccin contra gripei pandemice, donate de Guvernul României. Totodată, pe parcursul anului curent, Republica Moldova urmează să primească de la Organizația Mondială a Sănătății cea 400 de mii de doze de vaccin antigripal A(H1N1).

În conformitate cu recomandările Organizației Mondiale a Sănătății privind măsurile de prevenire și control al gripei pandemice, a fost elaborat și aprobat Planul-cadru intersectorial gradual pentru combaterea efectelor pandemiei cu virusul A(H1N1), care reglementează aspectele de planificare, organizare și efectuare a intervențiilor autorităților administrației publice (*Hotărîrea Guvernului Nr. 824 din 15.12.2009 cu privire la aprobarea Planului-cadru intersectorial gradual pentru combaterea efectelor pandemiei cu virusul gripal nou A(H1N1) în RM*). A fost aprobată Hotărîrea Guvernului nr. 820 din 14.12.2009 cu privire la Comisia națională extraordinară de sănătate publică, care a substituit Comisia extraordinară antiepidemică republicană.

În acest context, vor fi revăzute și efectuate modificări în Nomenclatorul funcțiilor Serviciului de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice și va fi fortificată capacitatea acestuia în controlul sănătății publice, supravegherea bolilor netransmisibile și cronice, programe de sănătate. Ministerul Sănătății, la nivel teritorial, va organiza și coordona realizarea activităților de sănătate publică prin intermediul Consiliilor de Sănătate Publică teritoriale, care vor fi instituite în Centrele de Sănătate Publică.

Ministerul Sănătății a elaborat și aprobat reglementări în domeniul acordării asistenței medicale bolnavilor de gripă de tip A (H1N1), inclusiv cu forme grave și cu complicații; suplinirea numărului de paturi; triajul bolnavilor pentru tratament la domiciliu; asigurarea cu medicamentele necesare a medicilor de familie. Pentru a mobiliza populația în combaterea și profilaxia gripei pandemice au fost organizate conferințe de presă, mese rotunde cu elucidarea chestiunilor privind vigilența la gripa pandemică și măsurile stringente de prevenire a acesteia. Asociația Studenților și Rezidenților din Medicină, cu suportul proiectului Băncii Mondiale „Controlul gripei și gradul de pregătire în caz de pandemie umană și activitățile de răspuns”, a organizat sesiuni de informare a copiilor și tinerilor.

Imunizarea populației în Republica Moldova este realizată conform Programului național de imunizare pentru anii 2006 - 2010 (Hotărîrea de Guvern nr. 523 din 16 mai 2006). Gradul de acoperire cu vaccinări și revaccinări în anul 2009 a fost de 95,7%, cel mai mare grad de acoperire o deține vaccinarea BCG - 98,7% din categoria populației de vîrstă 0-12 luni, urmată de vaccinarea hepatita B - 97,1% din populația cu vîrsta de pînă la 1 an. Cel mai mic grad de acoperire l-a deținut revaccinarea la vîrsta de 7 ani - 87,4% din populația cu vîrsta de 7 ani.

În Republica Moldova morbiditate prin cancer rămîne a fi una din ariile stringente de interes a sistemului de sănătate. În anul 2009 incidența prin cancer a înregistrat valoarea de 223,7 cazuri la 100.000 locuitori și este cu 10,6 cazuri mai mult comparativ cu anul 2008. În realizarea controlului cancerului au fost întreprinse mai multe măsuri. În perioada 08 iunie - 02 iulie sub egida Ministerului

Sănătății a fost desfășurat de Institutul Oncologic lunarul „Anticancer” în cadrul căruia a fost organizată deplasarea brigăzilor consultative a medicilor-oncologi în teritoriu: mun. Chișinău, Bălți și 12 raioane, unde au fost consultați circa 4.500 pacienți, inclusiv la 150 persoane fiind depistat cancer și suspecții la cancer, la 400 persoane - maladii precanceroase și la 350 persoane - tumori benigne. În staționarul Institutului Oncologic au fost tratat circa 25 mii pacienți oncologici, iar în policlinica Institutului Oncologic au fost consultați circa 115 mii de pacienți. Prin donația Agenției Internaționale pentru Energie Atomică a fost instalat și pus în funcțiune acceleratorul liniar, unicul aparat în republică, destinat tratamentului radiant al bolnavilor oncologici. Această instalație radioterapeutică permite tratamentul cu succes al tumorilor care necesită o precizie mai sporită, în special al tumorile sistemului nervos central și la copii. Cu concursul organizației neguvernamentala cu sediul în Statele Unite ale Americii „Global Healing” a fost pusă în funcțiune Banca de sânge pentru bolnavii oncologici și hematologici. A fost deschis Centrul de telemedicină, destinat consultării pacienților, la necesitate, cu alte instituții din țară și de peste hotare.

Datele statistice privitor la morbiditatea prin diabet zaharat informează că în anul 2009 la evidența medicilor de familie au fost înregistrare în total 51.951 persoane cu diabet zaharat (9.735 persoane cu diabet zaharat tip 1 și 42.216 persoane cu diabet zaharat tip 2) și înscrisă o creștere cu 5,52% comparativ cu anul 2008. Numărul copiilor și adolescenților luați la evidență a fost de 380 persoane. Asigurarea cu insulina a fost în proporție de circa 70%, cea mai mare parte fiind acoperită în mod centralizat din bugetul de stat și numai parțial din sursele locale. Tratamentul copiilor a fost asigurat cu insulina umană și cu mijloace speciale de injectare (seringă-stilou) în proporție de 100%. Colaboratorii catedrei Endocrinologie USMF „Nicolae Testemițanu”, medicii IMSP Spitalul Clinic Republican au organizat un șir de conferințe tematice și cursuri de instruire pentru medicii din teritorii în domeniul endocrinologiei: Cursul de instruire „Managementul maladiilor în baza Protocoalelor clinice standardizate pentru medicii de familie” în cadrul expoziției internaționale specializate MoldMedizin and MoldDent (septembrie), Conferința științifico-practică în cadrul societății endocrinologilor „Rolul adaptării psihologice în terapia contemporană a diabetului zaharat” (octombrie), Cursul de instruire „Managementul maladiilor în baza Protocoalelor clinice standardizate pentru medicii de familie” (octombrie în orașele Chișinău, Bălți, Comrat și Cahul), Seminarul științific cu genericul „Algoritmul ADA/EASD pentru managementul DZ tip 2” „Insulinoterapia bazală și regimul bazai Plus în DZ tip 2” (noiembrie).

Pentru consolidarea capacității asistenței medicale primare în abordarea pacientului cu probleme de sănătate mintală, la data de 03 decembrie 2009 a fost organizată în comun cu Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova ședința cu tema: „Analiza legii sănătății mentale în coraport cu Constituția Republicii Moldova și standardelor internaționale și europene în domeniul drepturilor omului”. Actualmente, cu suportul Societății de Psihanaliză din Paris (Franța) și Asociația de Psihanaliză din Moldova este în desfășurare lunar training-ul „Inițiere în domeniul psihoterapiei psihanalitice”. În cadrul training-ului sunt implicați 21 de medici specialiști psihiatri. În perioada 26-30 octombrie, la desfășurarea training-ului a participat dl Michel Ody, președintele Societății de Psihanaliză din Paris (Franța). Pe durata 5-10 octombrie 2009 a fost organizată „Săptămâna Sănătății Mintale”, unde a fost desfășurată campania media-antistigma cu genericul „Să oferim o șansă fiecăruia”. Au fost difuzate spoturi publicitare, emisiuni televizate, concert dedicat beneficiarilor de servicii psihiatrice. Specialistul principal al Ministerului Sănătății în domeniul psihiatriei a participat la seminarul dedicat torturii organizat de către ONG „Memoria”.

Intru îmbunătățirea calității serviciilor de psihiatrie și ftizio pneumologie, optimizarea activității instituțiilor specializate în domeniu și facilitarea accesului pacienților la asistența medicală psihiatrică și ftizio pneumologică de calitate, este reorganizat Spitalul de Psihiatrie Bălți prin divizare în Spitalul de Psihiatrie Bălți și Spitalul de Psihiatrie și Ftizio pneumologie Orhei².

Tuberculoza este una din problemele majore de sănătate publică pe plan internațional și național. La moment, conform datelor statistice preliminare, situația epidemiologică determinată de

---

² ordinul MS nr. 424 din 24.11.2009 „Cu privire la reorganizarea Spitalului de Psihiatrie Bălți”

tuberculoză în republică rămîne complicată. La data de 30 decembrie, în sistemul informațional de monitorizare a tuberculozei SIME TB pe întreg teritoriu al republicii au fost înregistrate 4.717 cazuri noi și recidive de tuberculoză, cu o incidență globală de 115,02 la 100 mii populație față de 4.940 cazuri înregistrate în 2008 sau 120,5 la 100 mii populație, ceea ce denotă o scădere a indicatorului cu 4,5%. Este înregistrată și o micșorare cu 4 % a incidenței cazurilor noi. În anul 2009 au fost înregistrate 3.788 cazuri noi, sau 92,37 cazuri la 100000 populație, în 2008 au fost înregistrate - 3.951 cazuri noi, cu incidență de 96,34 cazuri la 100000 populație. Pentru anul 2009 au fost înregistrate - 930 recidive (anul 2008 - 989 recidive), ceea ce este cu 6 % mai puțin față de anul 2008. Aceleași tendințe de evoluție a principalilor indicatori sunt și în instituțiile penitenciare. În anul 2009 au fost înregistrate 173 cazuri noi și recidive de tuberculoză, ceea ce este cu 21% mai puțin comparativ cu anul 2008, cînd au fost înregistrate 219 cazuri de tuberculoză. Din numărul bolnavilor înregistrați în 2009, cazuri noi au fost - 104 (anul 2008- 138). Incidența cazurilor noi s-a micșorat cu 24,6%. În anul 2009 s-a reușit diminuarea cu 14,8 % a numărului de recidive. Pentru anul 2009 au fost înregistrate - 69 recidive (anul 2008 - 81 recidive). Mortalitatea prin tuberculoză la 100 mii populație în anul 2009 a constituit 17,1 la 100 mii populație (713 cazuri), fiind la nivelul anului 2008 cînd au fost înregistrate 17,4 decese la 100 mii populație (714 cazuri) și se menține la un nivel înalt.

Prezintă îngrijorare creșterea pe parcursul ultimilor ani a numărului de cazuri cu tuberculoză multirezistentă, rata cărora constituie conform datelor statistice în anul 2008 circa 42,97 % din numărul total de bolnavi. Strategiile recomandată de OMS pentru controlul tuberculozei DOTS și DOTS Plus în prezent sunt aplicate în toate teritoriile republicii. Cu toate acestea rata succesului tratamentului în ultimii 5 ani nu depășește 62% și rămîne nesatisfăcătoare, față de 85% stabilite în PNCPT. Cauzele principale ale ratei succesului nesatisfăcătoare a tratamentului antituberculos sunt: abandonul tratamentului în condiții de ambulatoriu în faza de continuare, absoluta majoritate a bolnavilor sunt din păturile social-vulnerabile, necomplianți cu cadrele medicale, cu un nivel de cultură sanitară joasă, eșecul terapeutic, condiționat mai frecvent de chimiorezistență, tratamentul neregulat, numărul mare de decesuri pacienți din motivele depistării tardive cu forme clinice grave, cu tuberculoză evolutivă extinsă acut progresivă, patologie asociată concomitentă. Pînă în prezent nu este suficient organizat tratamentul strict supravegheat de către lucrătorii medicali. Astfel, în conformitate cu rezultatele vizitelor de monitorizare, tratamentul direct observat în condiții de ambulatoriu atinge valoarea de 77,24%. Conlucrarea cu medicii de familie rămîne încă nesatisfăcătoare la capitolul depistare și asigurarea tratamentului direct observat.

Asigurarea cu preparate antituberculoase este de 100% atît pentru formele clasice ale maladiei, cît și pentru cele chimiorezistente, finanțarea fiind efectuată din sursele centralizate și din granturile Fondului Global. În anul 2009 au fost înțrolați la tratament 624 de bolnavi cu tuberculoză multidrogrezistentă din contul donatorilor. Pentru tratamentul bolnavilor cu TB polichimiorezistentă în anul 2009 Ministerul Sănătății a procurat preparate de linia II în suma 14.158.797,34 lei. A fost elaborată și aprobată, cu unele ajustări, aplicația pentru componenta tuberculoză spre finanțare în cadrul Runderi a 9 a Fondului Global de combatere a SIDA/TB și Malariei. Continuă dezvoltarea capacităților resurselor umane în managementul cazurilor TB: revizuirea curriculumului TB pentru instituțiile de studii medii și superioare de profil și elaborarea ghidurilor. Au fost organizate cursuri de formare în DOTS-Plus pentru specialiștii TB acoperind 105 medici ftiziopneumologi.

Realizarea activităților Programului național de control și profilaxie a tuberculozei este evaluată permanent atît de Ministerul Sănătății cît și de organisme internaționale. În perioada 7-11 septembrie și 22-26 octombrie anului curent, OMS împreună cu alți parteneri internaționali au condus o misiune de evaluare a programului național de control al tuberculozei. Activitatea a vizat analizarea amănunțită a tuturor aspectelor legate de controlul tuberculozei din republică și a avut drept scop evaluarea realizărilor și formularea unor recomandări de urmat în vederea consolidării rezultatelor obținute în ultimii ani și soluționarea problemelor existente. Urmează întocmit unui raport final, ce va servi suport și în elaborarea unui nou Program Național.

În conformitate cu activitățile Programului național de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA și a infecțiilor cu transmitere sexuală pe anii 2006-2010, pe parcursul a anului 2009 de

tratamentul ARV au beneficiat 244 persoane și 5 copii; a fost efectuată supravegherea serologică în grupele de risc sporit de infectare cu HIV, în total 20.588 persoane. Continuă supraveghere de santinelă cu componentul biologic și comportamental în grupele UDI (729 persoane), lucrătorilor sexului comercial (400 persoane), bărbaților care practică sex cu bărbați (200 persoane). Accesul populației la consiliere și testare voluntară (CTV) pentru persoanele care solicită aceste servicii a fost realizat la nivel de 100%. Pe parcursul trimestrului III a anului 2009 servicii de consiliere pre și post testare au fost acordate în 52 cabinete de consiliere și testare voluntară, inclusiv 5 cabinete în teritoriul de est al republicii și un cabinet în penitenciarul nr. 15 din Cricova. Conform rapoartelor CTV în trimestrul III anul 2009 au beneficiat de consiliere 16.919 persoane, inclusiv 443 din teritoriile de est a republicii, la care au fost acordate 29.056 consilieri, inclusiv 16.713 pre-test și 12.343 post test.

În perioada 17-19 noiembrie 2009 a fost realizat seminarul regional dedicat „Evaluării costurilor și finanțarea Programului național HIV/SIDA”, cu participarea reprezentanților din mai multe țări -Moldova, Georgia, Uzbekistan etc. în luna noiembrie curent a fost organizat seminarul de instruire a consilierilor implicați în procesarea datelor pentru Sistemul de Monitorizare și Evaluare a Infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală (SIME HIV/SIDA/ITS). În perioada 27-28 noiembrie 2009 a fost organizat Atelierul de lucru, dedicat inițierii procesului de elaborare și aprobare a metodologiei de elaborare a noului a Program național de profilaxie și control HIV/SIDA/ITS. În noiembrie-decembrie curent au fost organizate cursuri de instruire a personalului medical din republică implicat în realizarea profilaxiei transmiterii materno-fetale a infecției HIV/SIDA.

Campania națională anti HIV/SIDA, inclusiv pentru schimbarea comportamentului în rândul adolescenților cu risc sporit de infectare HIV și pentru combaterea stigmei, discriminării și izolării copiilor afectați de HIV și familiilor lor a fost inițiată și realizată pe parcursul lunilor mai-decembrie. În cadrul Campaniei au fost realizate - 26 de acțiuni creative de profilaxie a infecției HIV, 2 talk show-uri televizate, 3 filme documentare. Au fost inițiate activități de prevenire în rândurile migranților (punctele de trecere a frontierei Leușeni, Sculeni, Aeroportul Internațional Chișinău, Gara Feroviară Chișinău), unde au fost instalate panouri și distribuite agende și ghiduri pentru călători - 84.800 exemplare și 36.840 prezervative, concurs cu premiere pentru a marca Ziua Globală împotriva SIDA - 1 decembrie.

Pentru a îmbunătăți calitatea serviciilor medicale acordate copiilor continuă fortificarea serviciului perinatologic din republică. Astfel, în luna noiembrie 2009 a fost recepționat echipament medical în valoare totală de circa 700 de mii de dolari SUA, oferit de Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei și Comitetul Național pentru UNICEF din Elveția, prin intermediul UNICEF Moldova. Echipamentul a fost distribuit Centrului Perinatologic de nivelul III și celor 10 Centre perinatologice de nivelul II din republică. Setul de echipament conține: incubatoare și aparate cu ultrasunet performante, mese de resuscitare, lămpi fototerapeutice destinate îngrijirilor medicale a nou-născuților cu masa corporală de la 500 de grame și 22 săptămâni de gestație.

Pentru supravegherea continuă a acestui grup de copii, pentru depistarea precoce a riscului de dezvoltare a diverselor afecțiuni, în scopul prevenirii invalidității și mortalității în rândul acestora, Ministerul Sănătății a inițiat instituirea și dezvoltarea ulterioară a Serviciului republican de diagnostic și supraveghere neonatală, care va contribui la sporirea supraviețuirii copiilor și a complicațiilor neurologice tardive.

Un suport major și important pentru îmbunătățirea statului nutrițional în rândul persoanelor vulnerabile a fost oferit de Banca Mondială în cadrul proiectului “Servicii de Sănătate și Asistență Socială”. În cadrul proiectului Băncii Mondiale „Servicii de sănătate și asistență socială” prin intermediul UNICEF în luna noiembrie 2009 a fost finisată cea de-a III distribuție a pachetelor alimentare, fiind distribuite 60 de mii de pachete alimentare femeilor gravide și celor care alăptează copii până la vârsta de 6 luni și copiilor cu vârsta de până la 2 ani.

De asemenea, în scopul sporirii șanselor de supraviețuire ale copiilor de vârstă fragedă care au nevoie de servicii medicale de urgență și de a reduce rata deceselor ce pot fi prevenite, în cadrul

proiectului „Regionalizarea Serviciilor Pediatriche de Urgență și Terapie Intensivă în Republica Moldova” (REPEMOL), susținut de către Direcția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, derulează Campania Națională de Comunicare ”O casă fără pericol pentru copilul tău!”, care este orientată spre sensibilizarea părinților, societății civile pe trei arii tematice: arsuri și opăririi, intoxicații și otrăviri; înec și submersiune.

Au fost organizate 3 cursuri de formare a formatorilor în PALS (Suport Vital Avansat Pediatric) unde au fost pregătiți 31 formatori naționali. În această perioadă au fost desfășurate 5 cursuri PALS pentru medicii și asistentele medicale din secțiile de reanimare. Au fost instruiți 35 medici și 15 asistente medicale din secțiile de reanimare ale centrelor regionale. Adicional, au fost instruiți 13 medici și 5 asistente medicale din secțiile de reanimare ale Spitalului Clinic Republican pentru Copii „Em. Cotaga” și Spitalul Clinic Municipal pentru Copii nr. 1.

Necătfînd la faptul, că mortalitatea infantilă pe parcursul anului 2009 denotă o stabilizare, constituind 12,1 la 1000 născuți vii (anul 2008 – 12,1‰), totuși acest indicator este mult mai înalt în comparație cu Uniunea Europeană.

Mortalitatea maternă este unul din indicatorii cei mai sensibili și integri ai serviciilor de sănătate. Nivelul mortalității materne reflectă statutul economic și social al femeilor, accesul lor la asistența medicală și socială și competența sistemului sănătății de a răspunde fiecărui caz în parte.

Deși, evoluția indicatorului mortalității materne pe parcursul anului 2009 este în descrește, constituind în 12 luni ale anului 2009 17,2 la 100 mii născuți vii, comparativ cu 38,4 la 100 mii născuți vii în 12 luni ale anului 2008, mortalitatea maternă reprezintă o problemă complexă, deosebit de dificil de soluționat, dar care poate fi în continuare rezolvată prin creșterea responsabilităților și nivelului de cunoștințe a femeii referitor la sănătate, atingerea unui nivel adecvat de implementare a protocoalelor în supravegherea, conduita și tratamentul gravidelor, cât și îmbunătățirea conlucrării între medicina primară și cea specializată și de staționar.

Întru îmbunătățirea sănătății materne și micșorarea în continuare a deceselor materne, în luna octombrie 2009, a fost extinsă analiza cazurilor de proximitate de deces matern la nivelul Centrelor Perinatale de nivel II. Implementarea auditului pe scară largă va permite determinarea cauzelor reale și exacte ce au condiționat starea de proximitate, nivelul de utilizare a protocoalelor clinice, luarea deciziilor și propunerilor de ameliorare, pentru prevenirea ulterioară a deceselor materne.

Întru susținerea grupurilor vulnerabile din republică, pentru a spori gradul de acces la servicii și informații în domeniul sănătății reproducerii, Ministerul Sănătății, de comun cu Oficiul UNFPA din Moldova, în perioada 10 septembrie – 31 octombrie 2009, a desfășurat Campania socială de informare „Nu uita! Sănătatea ta înseamnă – Sănătatea familiei tale”, în localitățile preponderent cu populație de etnie romi. În această Campanie au fost cuprinși circa 550 de beneficiari.

Pe parcursul anului 2009 în republică au activat 12 Centre de Sănătate Prietenoase Tinerilor, ca subdiviziuni funcționale în cadrul instituțiilor medicale, finanțate de Compania Națională de Asigurări în Medicină. Au fost aprobate Standardele de calitate a serviciilor de sănătate prietenoase tinerilor (ordinul MS nr.168 din 12 iunie 2009), care conțin principiile de organizare a serviciilor de sănătate existente în servicii de sănătate prietenoase tinerilor, pentru a soluționa eficient problemele de sănătate și dezvoltare ale tinerilor și modalitățile și instrumentele practice de asigurare a organizării serviciilor de sănătate prietenoase tinerilor. Întru implementarea standardelor de calitate ale serviciilor de sănătate prietenoase tinerilor este în procesul de elaborare Ghidul de aplicare a standardelor de calitate ale serviciilor de sănătate prietenoase tinerilor și setul de materiale informaționale pentru beneficiari (1 buchet promoțional al rețelei serviciilor de sănătate prietenoase tinerilor și 7 buchete tematice, în corespundere cu cele 7 probleme prioritare ale sănătății adolescenților: ITS/HIV/SIDA, sarcina nedorită, probleme de sănătate mintală în rezultatul abuzului de substanțe (alcoolism, narcomanie), tulburări psiho-emoționale și de personalitate, probleme de sănătate în rezultatul violentei, dereglări de nutriție, în special malnutriția (I, Fe), tulburări de dezvoltare în perioada pubertară.

3.3. Îmbunătățirea calității serviciilor medicale și creșterea nivelului de satisfacție a pacienților

Îmbunătățirea continuă a calității serviciilor medicale prestate populației pe parcursul anului 2009 a fost realizată prin finalizarea testării sistemului instituțional de asigurare a calității serviciilor medicale, prin crearea Consiliului Calității și elaborarea Regulamentului de activitate, care este implementat în instituțiile medico-sanitare pilot (14 instituții: SCR, ICȘDOSMC, CNȘPMU, SCM și CMF Bălți, SCM nr.1, SCM „Sfântul Arhanghel Mihail”, SR Orhei și CMF Orhei, Spitalul Cahul și CMF Cahul, SR Comrat și CMF Comrat, Clinica Universitară de AMP, care reprezintă toate nivelurile de asistență medicală și cele 3 zone mari ale țării, unde are loc implementarea lui). A fost elaborat proiectul ordinului privind aprobarea Regulamentului-cadru al Consiliului Calității instituțiilor medico-sanitare. Grupul de lucru, instituit prin ordinul Ministerului Sănătății, pe parcursul semestrului II al anului 2009, a elaborat proiectul Concepției Calității asistenței medicale, versiunea finală fiind remisă instituțiilor internaționale pentru consultări și recomandări. În acest context, la 18 decembrie 2009 a fost organizat seminarul internațional „Managementul calității și auditul clinic” cu participarea unui expert din Marea Britanie, care a prezentat experiența acestei țări în domeniul asigurării calității serviciilor medicale.

Pe parcursul anului 2009 în baza Ghidurilor clinice internaționale au fost elaborate, aprobate și plasate pe site-ul Ministerului Sănătății 40 Protocoale clinice naționale de diagnostic și tratament, 23 Protocoale clinice standardizate pentru medicii de familie și 9 Protocoale clinice standardizate pentru medicii neonatologi din secțiile de reanimare și terapie intensivă neonatală. Au fost elaborate Standarde: „Standardele sistemului de calitate în activitatea instituțiilor ce participă la producerea produselor sanguine” și „Nomenclatorul național al produselor sanguine umane pentru utilizare terapeutică și diagnostică”.

Întru implementarea activă și conformă a Protocoalelor clinice aprobate, au fost elaborate Dispozițiile și agendele pentru organizarea:

- 12 Seminare zonale (în mun. Chișinău – pentru cadrele medicale și didactice din capitală și raioanele din centrul țării; în mun. Bălți, orașele Cahul și Comrat - respectiv, pentru cele de nord și sud), axate pe Managementul maladiilor în baza protocoalelor clinice naționale, la care au participat 1137 medici, cadre didactice, medici-rezidenți și asistente medicale;
- 7 Seminare zonale privind Managementul maladiilor în baza Protocoalelor clinice standardizate pentru medicii de familie, unde au fost instruiți 346 medici de familie;
- 1 Curs de instruire „Managementul maladiilor în baza Protocoalelor clinice naționale aprobate” în cadrul expoziției MoldMEDIZIN MoldDENT din 09-10.09.08 de la MoldExpo de prezentare a lor de către autori și instruire a lucrătorilor medicali din toată țara, la care au participat 765 medici, cadre didactice, medici-rezidenți și asistente medicale;
- 3 seminare zonale (zonele Centru - Chișinău, Nord - Bălți, Sud - Cahul) „Managementul calității serviciilor medicale” cu participarea experților internaționali de la Inspectoratul de Stat al Auditului medical pe lângă MS al Republicii Lituania – 391 participanți;
- Seminarele republicane pe problemele actuale ale serviciului de laborator;
- Seminar republican axat pe prezentarea și implementarea „Ghidului practic de management al complicațiilor severe ale gripei pandemice cu virusul nou A(H1N1)” cu participarea a 90 specialiști din secțiile de anesteziologie, terapie intensivă și reanimare din cadrul spitalelor republicane, municipale, raionale, colaboratori ai catedrelor, medici epidemiologi, infecționiști, medici rezidenți.

În perioada de referință, a fost organizată monitorizarea implementării de către instituțiile medico-sanitare a sistemului de Audit medical și a sistemului de management al maladiilor în baza Standardelor medicale de diagnostic și tratament, Protocoalelor clinice naționale și Protocoalelor clinice standardizate pentru medicii de familie. Monitorizarea implementării s-a efectuat în 9 teritorii și 33 instituții medico-sanitare (CNȘPMU, INN, ICȘDOSMC, Clinica Universitară de AMP, SCR, SCRC „Em. Coțaga”, SCM „Sfânta Treime”, SCM „Sf. Arhanghel Mihail”, SCMC „V. Ignatenco”, SCM Boli contagioase pentru copii, SCMC nr. 1, AMT Centru, AMT Ciocana, AMT

Buiucani, AMT Botanica, AMT Rîșcani, mun. Bălți – SCM și CMF, SR și CMF Orhei, SR și CMF Ialoveni, SR și CMF Strășeni, SR și CMF Rezina, SR și CMF Anenii Noi, SR și CMF Glodeni, SR și CMF Ștefan-Vodă, SR și CMF Cantemir, SR și CMF Ungheni, CS Antonești, Ștefan-Vodă, CS Bardar, Ialoveni).

Întru asigurarea unui standard de calitate a actului medical chirurgical au fost ajustate și puse în aplicare în instituțiile medico-sanitare spitalicești din republică Lista de evaluare a siguranței chirurgicale a pacienților și Manualul de implementare a acesteia elaborate de OMS.

În anul 2009 proceduri de evaluare și acreditare au fost supuse 97 instituții medicale: 26 instituții publice, din care 3 instituții nu au fost acreditate și 71 instituții private, din care 1 instituție nu a fost acreditată; 67 instituții farmaceutice, din care 1 instituție nu a fost acreditată și 11 centre de medicină preventivă.

Calitatea serviciilor medicale este îmbunătățită și prin oferirea autonomiei financiare instituțiilor medicale primare. Astfel, în anul 2009 au fost autonome - 7,53% centre de sănătate, 6,06% oficii ale medicilor de familie și 6,63% oficii de sănătate.

Secțiunea 4. Generarea și asigurarea resurselor necesare pentru sistemul de sănătate

4.1. Managementul resurselor umane prin utilizarea rațională a cadrelor existente și formarea adecvată și diversificată de cadre performante pentru sistemul de sănătate

În domeniul resurselor umane efortul principal a fost îndreptat spre asigurarea instituțiilor medico-sanitare, în special cele amplasate în mediul rural, cu cadre medicale calificate. Absolvenții studiilor postuniversitare de rezidențiat din cadrul USMF „Nicolae Testemițanu” și absolvenții Colegiilor de Medicină au fost familiarizați permanent cu locurile vacante din sistemul de sănătate. Au fost întreprinse măsuri de angajare a autorităților publice locale în soluționarea problemelor lipsei cadrelor medicale. În luna iunie 2009, în cadrul Târgului locurilor vacante în sistemul de sănătate (Centrul Internațional de Expoziții „Mold-Expo”), organizat pentru absolvenții studiilor postuniversitare de rezidențiat, promoția 2009, au fost invitați președinții raioanelor, directorii Spitalelor și Centrelor Medicilor de Familie raionale, unde tinerii specialiști au fost informați despre condițiile de trai și activitate, infrastructura localităților, serviciile de care pot beneficia, facilitățile oferite de consiliile raionale și primăriile locale. Este continuată implementarea mecanismului de acordare a facilităților tinerilor specialiști angajați în mediul rural și raioane. Astfel, pe parcursul anului 2009 au beneficiat de facilități 256 de medici și 675 de persoane cu studii medii de specialitate, pentru care din bugetul de stat a fost alocată suma de 7.393,6 mii de lei.

În sarcinile de bază ale Ministerului Sănătății în domeniul resurselor umane pentru anul 2010 este elaborarea și implementarea **Strategiei resurselor umane din sistemul de sănătate**. Cu suportul Organizației Internaționale a Migrației a fost inițiată elaborarea Bazei de date a resurselor umane din sistemul sănătății, care nu numai că va contribui la dezvoltarea mecanismelor de planificare adecvată a resurselor umane în sănătate, dar și va estima corect necesitățile sistemului, va face posibilă o analiză a pierderilor produse ca rezultat al abandonării sistemului sănătății de către lucrătorii medicali.

Privitor la dezvoltarea sistemului de instruire la distanță a fost procurat și instalat echipament telemedical în Institutul Oncologic, Institutul Neurologie și Neurochirurgie și Spitalul Clinic mun. Bălți. Echipamentul instalat, pe lângă faptul că, permite specialiștilor din aceste instituții să acorde servicii de diagnosticare mai performante și să aplice un tratament mai eficient pacienților, a creat posibilități de a efectua schimb de informații și experiența cu colegi din alte țări, prin participarea la cursuri de instruire la distanță și prin videoconferințe.

4.2. Consolidarea bazei tehnico-materiale a instituțiilor din sistemul de sănătate

În contextul diminuării diferenței de calitate a serviciilor medicale din zonele rurale și cele urbane cu suportul proiectului „Servicii de sănătate și asistență socială”, finanțat de Banca Mondială, pînă la finele anului 2009 au fost finalizate lucrările de reconstrucție a 14 Centre de

Sănătate din mediul rural (Satul Nou, Cimișlia; Bulboaca, Anenii Noi; Recea, Rîșcani; Baurci, Ceadîr-Lunga; Leușeni, Telenești; Costești, Ialoveni; Otaci, Ocnița; Corjeuți, Briceni; Râșpopeni, Șoldănești; Zăbriceni, Edineț; Chiperceni, Orhei; Moscovei, Cahul; Ialova, Glodeni și Oficiul Medicului de Familie Văscăuți, Florești). Au fost supuse renovării 83 de instituții medicale primare din 25 de raioane, inclusiv 9 instituții din mun. Chișinău și mun. Bălți, iar în cea 20% din instituții au fost efectuate lucrări de reparație curentă.

Cu suportul Autorităților Administrației Publice Locale în 5 raioane au fost renovate 9 instituții medicale primare: CS Molovata (Dubăsari), CS Plop (Dondușeni), CS Vadu Rașcov (Șoldănești), CS Ungheni, Cornestii Vechi și Petrești, OMF Sinești și Semeni, OS Grăsești (Ungheni), Beșalma, Svetloe și Avdarma (Comrat), și Sănătăuca (Florești).

În urma monitorizării și evaluării proiectului de reconstrucție a serviciilor medicale din mediul rural s-a constatat, că suma estimativă de 100.000 de dolari SUA, calculată inițial pentru reparația unui Centru de Sănătate nu este suficientă, iar pentru a atinge obiectivul de renovare a 65 de Centre de Sănătate, menționat în Proiectul „Servicii de Sănătate și Asistență Socială”, suplimentar este necesară o sumă de 9 milioane de dolari SUA. La moment, Ministerul Sănătății discută posibilitatea unei finanțări suplimentare pentru asigurarea continuității reconstrucției centrelor.

În cadrul programului TACIS „Suport pentru Reforma Sănătății prin Fortificarea Asistenței Medicale Primare în Moldova”, susținut financiar de Comisia Europeană, au fost dotate cu utilaj medical³ Centrele medicilor de familie și Centrele de Sănătate din republică (acesta fiind unul din cele mai importante loturi de utilaj procurat în ultimii ani pentru medicina primară) în valoare de 3,9 de mln de EURO.

Dotarea tehnică a spitalelor cu utilaj medical performant a fost făcută în funcție de profilul și importanța strategică pentru țară. Institutul Oncologic a beneficiat de echipament telemedical, procurat cu suportul partenerilor germani, prin intermediul Centrului pentru Migrație și Dezvoltare Internațională, fondatorii căruia sunt Departamentul pentru cooperare tehnică a Germaniei și Agenția federală de ocupare a forței de muncă. Echipamentul instalat va permite specialiștilor instituției să acorde servicii performante de diagnosticare și să aplice un tratament mai eficient. Astfel, medicii oncologi se pot consulta cu experți din instituțiile medicale de performanță din alte țări, ceea ce reprezintă o oportunitate în examinarea cazurilor mai complicate.

În această perioadă spitalele publice din țară au fost dotate cu dispozitive medicale (monitoare și pulsoximetri) pentru secțiile de reanimare și terapie intensivă, oferite de Guvernul Republicii Populare Chineze, acțiune prevăzută de Acordul de cooperare în domeniul economic și tehnic dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Populare Chineze, semnat la 20 mai 2006. În total, au fost dotate cu echipament 73 de instituții medicale republicane, municipale, raionale, departamentale, precum și instituțiile medicale din raioanele de est ale republicii. Valoarea totală a lotului de echipament este de 10 mln yani. La moment, este examinată posibilitatea oferirii unui suport pentru dotarea secțiilor de terapie intensivă ale instituțiilor medicale din sectorul spitalicesc cu aparate pentru ventilarea artificială a plămânilor.

În cadrul proiectului „Controlul gripei aviare și gradul de pregătire în caz de pandemie umană și activitățile de răspuns”, finanțat de Banca Mondială, Secția de terapie intensivă și reanimare a Spitalului Clinic de Boli Infecțioase „T. Ciorbă” a fost dotată cu echipament și aparataj medical modern, inclusiv cardio-monitor, defibrilator electric, electrocardiograf portabil, mobilier specializat, sistem de supraveghere video a pacienților, conducte cu gaze pentru reanimarea bolnavilor etc, în valoare de circa 7 milioane lei.

De asemenea, în cadrul realizării acțiunilor de sporire a rolului sectorului medical privat în finanțarea și prestarea serviciilor prin dezvoltarea parteneriatului public-privat, în cadrul unui Memorandum semnat de Ministerul Sănătății, Compania Orange Moldova și Organizația Națiunilor Unite, Compania Orange Moldova a donat un Tomograf computerizat de performanță Institutului de

---

³ Lotul de dispozitive medicale conține ecografe, electrocardiografe, analizatoare hematologice și biochimice automate, incubatoare cu termostat, sterilizatoare, seturi chirurgicale, mășți pentru examinarea nou-născuților, etc.

Neurologie și Neurochirurgie. Prin utilizarea acestuia a fost îmbunătățit accesul pacienților de profil neurologic și neurochirurgical la serviciile performante de diagnostic precum: tomografia cerebrală și medulară cu proiecție tridimensională, angiografia vaselor creierului și a măduvei spinării cu scop de intervenții endovasculare la anevrisme și malformații arterio-venoase, tromboliză selectivă de urgență la bolnavii cu accidente vasculare cerebrale embolice, stereotaxia neurochirurgicală în patologia extrapiramidală și neurooncologică, neuronavigația și monitoringul postoperatoriu imediat.

Cu suportul Guvernului Elveției în cadrul proiectului moldo-elvețian „Regionalizarea Serviciilor Pediatriche de Urgență și Terapie Intensivă în Republica Moldova” (REPEMOL) a fost finalizată procedura de procurare a echipamentelor de instruire (manechine) pentru cele 3 centre de formare medicală continuă în urgențe pediatriche, precum și realizate alte activități.

Au continuat lucrările de renovare a clădirilor Spitalului de ftiziopneumologie din s. Vorniceni. A fost finalizată reconstrucția blocului pato-morfologic și continuă lucrările la blocul curativ nr. 2, inițiate lucrările pentru modernizarea rețelelor externe ingineresti (apă, canalizare, comunicații etc). Suma totală valorificată din surse bugetare a fost de 16.578,7 de mii de lei.

Au continuat activitățile de construcție și renovare a obiectelor instituțiilor de învățământ medical superior și mediu de specialitate, pentru care pînă la 31 decembrie 2009 au fost valorificate surse bugetare în sumă de 1.267,5 de mii de lei (Centrul de cultivare a plantelor medicinale al USMF N. Testemițanu, satul Bardar, raionul Ialoveni; Clinica Universitară AMP, tranșa a II-a; Centrul de formare profesională a lucrătorilor medicali și farmaceutici mun. Bălți; reconstrucția clădirilor și rețelelor ingineresti ale Colegiului Național de Medicină și farmacie din mun. Chișinău și clădirii Colegiului de medicină din or. Cahul). Iar pentru modernizarea bazei tehnico-materiale a învățămîntului medical superior și mediu de specialitate pînă la 31 decembrie 2009 au fost valorificate surse bugetare în sumă de 4.860,1 de mii de lei.

4.3. Managementul rațional al medicamentelor

Pentru anul 2009 suma alocațiilor pentru medicamente parțial sau total compensate a alcătuit 80.600,0 mii lei, ceea ce constituie o majorare cu 33,4 % față de anul 2008. Lista medicamentelor compensate integral și parțial din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală a inclus un spectru mai larg de medicamente, care au contribuit la ameliorarea accesului persoanelor asigurate la asistență medicală (de la 9 denumiri comune internaționale (DCI) în anul 2005 pînă la 53 DCI - în anul 2009). A fost majorat și spectrul preparatelor folosite în tratamentul de ambulator, staționar de zi și la domiciliu. Lista medicamentelor compensate include medicamente utilizate în tratamentul maladiilor cu cel mai înalt grad de impact asupra sănătății publice și anume: 24 de denumiri comune internaționale de medicamente eliberate pentru copii de la 0 pînă la 5 ani la nivelul de compensare de 100% din costul medicamentului, 2 denumiri comune internaționale predestinate gravidelor la nivelul de compensare de 100% din costul medicamentului și 1 denumire comună internațională de medicament - pentru copiii de la 0 pînă la 18 ani la nivelul de compensare de 100% din costul medicamentului.